

➤ معبد داش کسن، یک مجموعه بناست که در دل صخره‌ها حفر شده‌اند
➤ نمایی باز از معبد و دو اژدهای تراشیده شده که در محفظه نگهداری می‌شوند
➤ محراب‌های سنگی معبد، یادآور مقرنس کاری‌های معماری ایرانی است

● دو اژدها در حصار

هفت قرن پیش مغول‌ها و ایرانیان اینجا هنرنمایی کرده‌اند و یکی از باشکوه‌ترین آثار معماری صخره‌ای در ایران را خلق کرده‌اند که در ساختش تقارن طولی در نظر بوده و این تقارن در همه بخش‌های معبد به چشم می‌خورد و جزیی از نمادهای اصلی معماری ایرانی محسوب می‌شود. تصویر دو اژدهای پیچ و تاب خورده در سمت راست و چپ این صخره آرام گرفته‌اند، این دو اژدها با هدف حفاظت، در جعبه‌های شیشه‌ای در حصارند. تصاویر اژدها به طول ۵ متر و عرض ۱/۵ متر بزرگ‌ترین نقوش تزئینی این معبد است. چند محراب اسلامی در دو سمت معبد و در کنار تصویر اژدها خودنمایی می‌کنند. دیگر نقوش تزئینی این معبد، طاقچه‌های فاخری است که در ضلع شرقی و غربی معبد در کنار نقوش اژدها کنده شده‌اند. این طاقچه‌ها مقرنس‌های زیبایی دارد. همچنین نقوش اسلیمی که ماهرانه تراشیده شده‌اند با طرح‌های متنوع در آن دیده می‌شود.

معبد داش کسن دارای چندین ایوان و محوطه باستانی با نقوش برجسته و زیبا است که نظر هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کند.

این معبد که از نظر نقشه و نقوش تزئینی یکی از ارزش‌ترین نمونه‌های معماری صخره‌ای در تاریخ معماری ایران است از چند نظر قابل تأمل و متفاوت از بسیاری از آثار و ابنیه تاریخی است؛ اول از این نظر که مغول‌ها در طول حضورشان در ایران مخرب بسیاری از آثار تاریخی بوده‌اند و در موارد بسیاری خسارت‌های جبران ناپذیری وارد کرده‌اند، در معبد داش کسن اما هنر آفریده‌اند. سبک معماری آن تلفیقی از سبک معماری ایرانی و چینی-مغولی است. دومین دلیل را می‌توان تأثیر وجود یک بانو بنام «الچای» در ساخت این بنا عنوان کرد، در آن زمان الچای خاتون خواهر سلطان محمد خداپنده پس از مرگ ارغون شاه مغول دستور داد که این بنا ساخته شود.

● تلفیق دو معماری ایرانی و شرق دور

اینجا شبیه یک پروژه نیمه کاره است و هیچ‌گاه کار ساخت آن به اتمام نرسید و به احتمال زیاد دلیل آن تغییر گرایش مغول‌ها به اسلام بوده است، با این حال، تلفیق

دو معماری ایرانی و شرق دور منجر به ساخت یک بنای منحصر به فرد در دل این صخره شد. وجود تصویر اژدها از بارزترین عناصر موجود در این معبد است. در گذشته اژدها در فرهنگ ایران کاربرد خاصی نداشته و در اندیشه ایرانی از اژدها به عنوان نماد ظلم و ستم یاد می‌شده است و در هیچ بنای تاریخی در ایران به جز همین معبد از آن استفاده نشده است. استفاده از تصویر و کنده کاری اژدها در این صخره نشان دهنده رابطه ایران و شرق دور در آن زمان بوده و نوع حاکمیت و روابط ایران در قرن هفتم و هشتم هجری را نمایان می‌سازد. در مقابل اما؛ وجود اژدها که برای اهالی شرق دور شامل مغولستان، چین و... نماد خوشبختی، برکت و قدرت بوده است. می‌توان نقش اژدهای داش کسن را از جمله چهره‌های بیرونی بخشی از جامعه قرن هفتم و هشتم قمری ایران تعبیر کرد.

صخره‌ای که گفته می‌شود از سنگ آن برای ساخت ارگ و گنبد سلطانیه نیز به کار گرفته شده است. این صخره مستخر شده در دشت‌های سلطانیه همچون نگینی ترکیب شده به طیف رنگی قهوه‌ای و آجری و مزین شده به مقرنس کاری‌های زیبا و نقوش اسلیمی می‌درخشد. تزئینات اسلامی از قبیل اسلیمی‌های زیبا و مقرنس‌های چشم نواز و قاب‌بندی‌های دقیق بخشی از هنرهای اسلامی است که جلوه‌ای پر شکوه به معبد بخشیده است.

● اینجا باید با احتیاط قدم برداشت

به جرئت می‌توان گفت تفاوت‌های این مکان دیدنی با سایر اماکن تاریخی؛ مسطح نبودن زمین آن است، سنگ‌های برش داده شده بزرگ که هر یک با فاصله چند سانتی متری با دیگری قرار گرفته‌اند موجب شده تا اینجا با احتیاط قدم بردارم و در حالی که با احتیاط قدم بر می‌دارم در اشکال مختلف سنگ‌ها، نقوش، اسلیمی‌ها و... این مکان حیرت آور غرق شوم.

معبد تاریخی داش کسن از سمت شمال به دشت سلطانیه و بنای تاریخی آرامگاه سلطان محمد خداپنده اشراف دارد. این معبد در کنار شهر قدیم سلطانیه با گنبد رفیع آن، آرامگاه چلبی اوغلو و آرامگاه ملاحسن کاشی، در مجموع محور فرهنگی تاریخی سلطانیه را تشکیل می‌دهد.

مغول‌ها در طول حضورشان در ایران مخرب بسیاری از آثار تاریخی بوده‌اند و در موارد بسیاری خسارت‌های جبران ناپذیری وارد کرده‌اند، اما هنر آفریده‌اند